

INGRADO

MAGAZINE

November 2015 | Nr. 27

Onderwijs op een andere locatie Als onderwijs en zorg beide nodig zijn

En verder:

In de regio... Leerplicht in de grensstreek

Wat heeft de rayoncontactpersoon nodig?

Van vo naar mbo... Hoe dichtten we het zomergat?

Klinische behandeling voor jongeren die duurzaam angstig en kwetsbaar zijn

Sommige jongeren lopen vast op school of werk, binnen het gezin en in contacten met leeftijdgenoten en anderen. Ze voelen zich onzeker, zonderen zich vaak af, blijven thuis van school en maken onhandige keuzes, waardoor ze niet meer meedoen aan het dagelijks leven en geïsoleerd raken. Het lukt hen niet dit patroon te doorbreken, ook niet met eerder geboden hulp en begeleiding van bijvoorbeeld ouders of school. Herkent u dit misschien?

De jongere:

- is erg onzeker over zichzelf, is geremd in contact met anderen en vindt zichzelf sociaal onbeholpen en voor anderen onaantrekkelijk;
- leeft teruggetrokken en onderneemt weinig activiteiten;
- kan moeilijk alledaagse beslissingen nemen zonder overdreven veel advies en geruststelling door anderen;

- is sterk bezig met details, regels, lijsten, ordening, organisatie of schema's, maar verliest het doel uit het oog door zijn/haar perfectionisme;
- is overmatig toegewijd aan werk of studie en

ontspant zich niet of nauwelijks;

- is overdreven gewetensvol, scrupuleus en star betreffende zaken van moraliteit of ethiek;
- vindt het moeilijk een verschil van mening tegen anderen te uiten uit vrees steun of goedkeuring te verliezen;
- kan moeilijk met gevoelens omgaan.

Misschien heeft hij/zij een persoonlijkheidsstoornis.

Er is een oplossing

Ggz-instelling de Viersprong biedt speciaal voor jongeren die duurzaam angstig en kwetsbaar zijn de klinische behandeling KST-A: Klinische Schematherapie voor Adolescenten.

Het is een intensieve groepsbehandeling gedurende 5 dagen per week. De behandeling duurt 6 maanden. Tijdens deze behandeling worden de onderliggende problemen van de jongere grondig aangepakt met behulp van Schematherapie.

Iedere gemeente vergoedt de behandeling. De VNG heeft KST-A ingekocht in het kader van een landelijk transitiearrangement.

Meer weten of een jongere aanmelden?

Belt u dan naar 088-76 56 200 en vraag naar Tom van der Schoot. Hij is betrokken bij de intake en indicatiestelling voor deze behandeling. Meer informatie over behandeling met Schematherapie en over het aanmelden van een jongere, vindt u op www.devierversprong.nl.

www.devierversprong.nl

BCN

Business Centre Nederland

Business Centre Nederland

Vergaderingen - Trainingen - Cursussen - Opleidingen - Workshops

- Meer dan 100 moderne en stijlvol ingerichte ruimtes
- Diverse locaties in Utrecht, Rotterdam en Amsterdam
 - Vergaderen van 2 tot 180 personen
- Alle zalen voorzien van daglicht en moderne presentatiemiddelen
 - Gratis glasvezel internet op alle BCN locaties
- Ook beschikbaar bij BCN: volledig ingerichte computerzalen
- Centrale ligging en uitstekend bereikbaar met auto en OV

www.bcn.nl

BCN Utrecht CS

BCN Utrecht

BCN Rotterdam

BCN Amsterdam Arena

BCN is uitgeroepen tot beste trainingslocatie en vergaderlocatie van het jaar!

Inhoud

- 4 Kort
- 5 Van het bestuur
- 6 **Onderwijs op een andere locatie**
Als onderwijs en zorg beide nodig zijn
- 11 **Wat heeft de rayoncontactpersoon nodig om beter uit de verf te komen?**
- 14 **Naar een lean-organisatie**
Leerplicht wordt slank en lenig
- 18 **10 vragen aan...**
Petra Steneker, directeur Samenwerkingsverband VO 23-02
- 20 **In de regio...**
Leerplicht in de grensstreek
- 22 **Van vo naar mbo**
Hoe dichtten we het zomergat?
- 27 **Rechten & Plichten**

Uitgelicht

Onderwijs op een andere locatie... Als onderwijs en zorg beide nodig zijn

Een of twee dagen in de week naar school, de andere dagen thuis werken. Het kan een oplossing zijn voor kinderen die bang zijn om naar school te gaan, of er een zo grote weerzin tegen hebben gekregen, dat geregeld schoolbezoek voor hen niet mogelijk is. Voor deze kinderen ontwikkelde het Passer College, onderdeel van De Piloot, in Rotterdam het BITS!-traject.

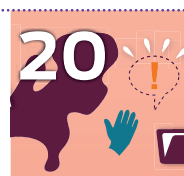
Wat heeft de rayoncontactpersoon nodig?

Op 29 en 30 september hield het bestuur van Ingrado in Oosterbeek haar professionaliseringsdagen. Een van de onderdelen was een gesprek met zes rayoncontactpersonen. Het bleek naar beide kanten een nuttige ervaring. Wat is momenteel de kracht of de meerwaarde van de rayons en wat is de potentie?

In de regio... Leerplicht in de grensstreek

Conny Arends is leerplichtambtenaar en werkzaam in de grensstreek. Breda is haar thuisbasis, maar naast scholen in Breda spreidt haar werkterrein zich uit naar de dorpen in de grensstreek: Baarle-Nassau en Alphen-Chaam. Een spagaat noemt zij de houding die zij in haar werk moet aannemen. 'Onrustig, maar geweldig. Ik zou niet anders willen dan dit werk doen.'

Van vo naar mbo... Hoe dichtten we het zomergat?

Hou kwetsbare leerlingen beter in beeld bij de overgang van het voortgezet onderwijs naar het mbo. Zo luidde, kort samengevat, de oproep van de minister en de staatssecretaris dit voorjaar. De oproep was gericht aan scholen en gemeenten. Reden voor Ingrado Magazine een belronde te houden langs verschillende regio's. Wat gebeurt er om het 'zomergat' te dichtten, hoe worden leerlingen in beeld gehouden, hoe wordt er samengewerkt en wat levert dit op?

Colofon

Ingrado Magazine
November 2015 | Nr. 27

www.ingrado.nl

Teksten:

Susan de Boer, Yolande van der Ree, Peter Zunneberg

Eindredacteur:

Yolande van der Ree

Redactieadres:

Postbus 84193,
2508 AD Den Haag
info@ingrado.nl

Fotografie:

William Moore, Lou Wolfs,
Via Nova College

Illustraties:

Welmoet de Graaf

Vormgeving:

Oto9 Cross Creative Agency, Rotterdam

Druk:

JP Offset, Duiven

Als u teksten uit deze uitgave wilt overnemen, neem dan contact op met de redactie van Ingrado Magazine, info@ingrado.nl

KORT

In elk nummer een bonte verzameling (verenigings)nieuws onder de noemer **KORT**. Heeft u een bijdrage voor deze rubriek? Mail deze naar info@ingrado.nl.

De veldgids Iedereen aan boord!

In november verschijnt 'De veldgids Iedereen aan boord!'. Jos van der Horst en Bart van Kessel beantwoorden in deze gids de vraag, 'Hoe ga ik te werk als passend onderwijs niet vanzelf spreekt?'. Zij bieden 25 praktische ruggensteunen voor leerkrachten, docenten, intern begeleiders, zorgcoördinatoren en diegenen met wie zij samenwerken. In deze veldgids laten de auteurs zien hoe je samen met de mensen in je omgeving, oplossingen vindt in de situaties dat passend onderwijs je voor een grote uitdaging plaatst en je niet meteen weet welke weg te bewandelen. Je kunt meteen aan de slag!

De veldgids Iedereen aan boord!

ISBN:
9789088506321
Prijs:
€ 29,90

Werkgroep buigt zich over kwaliteitsregister

Ingrado heeft een werkgroep ingericht rond het opzetten van een kwaliteitsregister voor leerplicht-ambtenaren en RMC-consulenten. De werkgroep houdt zich in deze fase bezig met vragen die uit een eerdere inventarisatie onder leden naar voren kwamen: kosten, procedure, tijdsinvestering en inzage. Registratie en certificering in een kwaliteitsregister faciliteert bijvoorbeeld permanente her- en bijscholing en helpt de kwaliteit en professionalisering van de beroepsgroep zichtbaar te maken. Tijdens de algemene vergadering van 24 november aanstaande zullen we aandacht besteden aan het waarom van een kwaliteitsregister. Voor 1 januari 2016 willen we iedereen benaderen over opname in een vrijwillig register.

Verzuim 18+, de beweging gaat door

Met 'Verzuim 18+, de beweging gaat door' voert Ingrado een van de aanbevelingen uit van het project Verzuim 18+: aandacht blijven besteden aan scholing. Een aantal activiteiten is al gestart. Voor de workshop *train de trainer Intervisie* kun je je nog aanmelden. Deze intensieve workshop gaat dieper in op de methode *collegiale consultatie* zoals die in de intervisietraining van Publiek Domein is aangeboden. Datum: 11 januari 2016 van 13.00 - 17.00 uur. De workshop is bedoeld voor iedereen die aan de intervisietraining voor leerplichtambtenaren heeft meegedaan of op andere wijze ervaring heeft met intervisie. Je leert zelf intervisie te begeleiden.

**WE
MISSEN
JE**

VERZUIM 18+

Afschaffing seniorenontheffing boa per 1 januari 2016

Per 1 januari 2016 wordt de seniorenontheffing voor de Buitengewoon Opsporingsambtenaren (boa) afgeschaft. Per deze datum is het dan ook niet meer mogelijk de seniorenontheffing aan te vragen.

Lees meer op:

www.exth.nl/afschaffing-seniorenontheffing-boa-per-1-januari-2016/

Aanmelden voor 1 december via:

www.ingrado.nl

Joyce van Randwijk

Ingrado-debat Recht op onderwijs

Op 8 oktober vond het tweede onderwijsdebat van Ingrado plaats onder leiding van het Nederlands Debatinstituut. Spetterend, inhoudelijk en betrokken! De bokaal voor beste debater werd uitgereikt aan Joyce van Randwijk, commercieel directeur bij de Jonge Krijger. 'Mooi om te zien wat een debat losmaakt en hoe we – met soms net een andere invalshoek – in grote lijnen dezelfde ideeën hebben over het recht op onderwijs. Dat ik met de prijs voor 'beste debater' naar huis ging, was voor mij natuurlijk de kers op de taart!'

Onderwijs aan asielzoekerskinderen

Door de omvang van de groep asielzoekers die nu naar Nederland komt, zijn er verschillende opvangvormen ontstaan. In alle voorzieningen verblijven kinderen. Wat is de onderwijspositie van deze asielzoekerskinderen? Wie kent ze? Moeten ze naar school en zo ja, wie ziet daarop toe? Wat is de rol van de leerplichtambtenaar? Ingrado probeert op zo kort mogelijke termijn in kaart te brengen wat iedere leerplichtambtenaar moet weten over het onderwijs aan asielzoekerskinderen. Hou de nieuwsbrief en de website in de gaten: www.ingrado.nl.

Van het bestuur

Ik schrijf dit voorwoord aan de vooravond van twee initiatieven op het gebied van thuiszitters. Op 1 oktober vindt op het Spuiplein in Den Haag de manifestatie *thuiszitters tellen* plaats en op 2 oktober een thuiszitterssymposium, georganiseerd door betrokken en bevolegende ouders van thuiszitters. Mooi dat er mensen zijn die zich hard maken om onderwijs voor ieder kind te realiseren. Hoe zoeken we als Ingrado en als afdelingen leerplicht en RMC verbinding met deze initiatieven zodat we in samenwerking resultaat kunnen halen voor het kind dat recht heeft op onderwijs?

Annemarije van Overschot

Bij het thuiszitterssymposium ben ik in middelen geweest en het heeft mij geraakt. Ik heb kennisgemaakt met ouders die zich hardmaken voor onderwijskansen voor hun kinderen. Ouders die in complexe situaties blijven zoeken naar mogelijkheden. Het heeft mij gesterkt in mijn beeld dat het belangrijk is dat bij ieder gesprek de ouders en het liefst ook de leerling aanwezig zijn. Want ouders kennen hun kind het best en zonder ouders geen resultaat. Daarom hier een – wellicht overbodige – oproep aan al onze collega's om altijd in gesprek te gaan met ouders en de vragen, signalen, oplossingen van ouders serieus te nemen.

Andere vraag is hoe realiseren we ontwikkelkansen voor alle kinderen? Is durven denken buiten kaders, ontschotten van geldstromen en de mogelijkheid van onderwijs op een andere locatie voldoende? In dit nummer een verhaal over het Passercollege, een mooi voorbeeld waar het gelukt is om onderwijs te realiseren voor jongeren die het in het onderwijs moeilijk hebben door hun autisme, angststoornissen of depressies.

In dit nummer ook aandacht voor jongeren die op een andere manier kwetsbaar zijn. Kwetsbaar omdat de overstap van het vmbo naar het mbo niet altijd vanzelf gaat. In verschillende regio's wordt daarom hard gewerkt om deze overgang goed te organiseren. Systemen worden ingericht om in beeld te hebben over welke jongeren het gaat. Afspraken worden gemaakt over welke informatie het mbo nodig heeft om deze leerlingen goed te ontvangen. Ontmoetingen worden geregeld om leerlingen warm over te dragen aan de collega's binnen het mbo zodat een student vanaf de start de ondersteuning krijgt die nodig is. In steeds meer regio's dichten leerplicht en onderwijs het zogenoemde zomergat samen. Met elkaar werken we eraan om volgend jaar nog meer vmbo-leerlingen goed te laten starten in het mbo.

Ik wens jullie veel leesplezier en inspiratie!

Annemarije van Overschot

Onderwijs op een andere locatie

Als onderwijs en zorg beide nodig zijn

Tekst: Susan de Boer | Fotografie: Lou Wolfs

Een of twee dagen in de week naar school, de andere dagen thuis werken. Het kan een oplossing zijn voor kinderen die bang zijn om naar school te gaan, of er een zo grote weerzin tegen hebben gekregen, dat geregeld schoolbezoek voor hen niet mogelijk is. Voor deze kinderen ontwikkelde het Passer College, onderdeel van De Piloot, in Rotterdam het BITS!-traject.

'Er is een groep kinderen die een groot probleem heeft met naar school gaan. Deze constatering was de aanleiding tot het ontwikkelen van BITS!'. Aan het woord is Hans Meijer, adjunct-directeur van de Piloot en het Passer College in Rotterdam. Het Passer College is een school voor voortgezet speciaal onderwijs voor kinderen van 12 tot 20 jaar. Deze kinderen kampen met problematiek in het autistisch spectrum, met angsten of met andere internaliserende problematiek. BITS! staat voor Bijzonder Interventie Team Schoolgang. Het is een programma voor kinderen die uit angst niet naar school gaan. Via BITS! krijgen leerlingen thuis ondersteuning,

zodat zij geen verdere leerachterstanden oplopen. Het programma is gebaseerd op drie pijlers: onderwijs, behandeling van de leerling en ouderbijeenkomsten.

Materiaal inkopen

Het onderwijsmateriaal is ontwikkeld door IVIO@School. Het Passer College koopt bij deze organisatie lesmateriaal in, ook voor leerlingen die gewoon naar school komen. Deze school voor vmbo, havo, vwo en praktijkonderwijs heeft namelijk niet genoeg volume om voor alle vakken en alle niveaus vakdocenten te kunnen aannemen. De ondersteunende therapie wordt

verzorgd door een cognitief gedragstherapeut van het Passer College zelf of van een andere organisatie. Het doel van de behandeling is dat het kind uiteindelijk de stap naar school weer kan zetten. Daarnaast organiseert BITS! ouderbijeenkomsten. Op deze (verplichte) bijeenkomsten wordt informatie gegeven over zaken als autisme, de aanpak van gedrag en de invloed van het gedrag van de ouder op het kind. Daarnaast is er veel ruimte voor onderlinge uitwisseling. 'Autisme en thuiszitten is lastig voor ouders', vertelt Cordula van Haersma Buma, als orthopedagoog en cognitief gedragstherapeut verbonden aan BITS!. 'Ouders krijgen vanuit de omgeving vaak kritiek op hun aanpak. Dat kan heel eenzaam zijn.'

Tobbende leerling

Het traject is vier jaar geleden gestart. Marjan van Dijk, projectleider van BITS!, vertelt: 'We zijn met één leerling begonnen, maar al snel hadden we er meer. Vorig jaar was er een grote toename, er zitten nu 29 leerlingen in het BITS!-traject. Ik vermoed dat samenwerkingsverbanden de weg nu beter kennen en een leerling die tobt met de schoolgang eerder signaleren.' Meijer vult aan: 'Het gaat vaak om kinderen die van een beschermende basisschool komen. Op de school voor voortgezet onderwijs wordt een groter appèl gedaan op hun sociale vaardigheden die vaak zwak ontwikkeld zijn en op zelfsturend gedrag en zelfstandigheid.' Van Haersma Buma: 'Het doel van BITS!

Hans Meijer, Marjan van Dijk en Cordula van Haersma Buma

'BITS! is een programma voor kinderen die uit angst niet naar school gaan'

is schoolhervatting voor iedereen. De manier waarop dat gerealiseerd kan worden, is voor ieder kind verschillend. Sommige kinderen krijgen thuis bezoek van de BITS!-leerkracht, voor anderen zijn er twee contactmomenten per week op school, weer andere kinderen kunnen twee of drie hele dagen in de week naar school.'

Thomas Pieterse

Leerlingen van de BITS!-groep willen liever niet op de foto. Minder verlegen is Thomas Pieterse (15 jaar), de jongen in de gele sweater. Hij volgt op het Passer College de vmbo-opleiding en zit nu in de vierde klas. 'Het Passer College is oké. Ik zit in de techniek-afdeling. Volgend jaar doe ik examens, wat ik daarna ga doen weet ik nog niet.'

Niet goedkoop

IVIO@School is in de vorige eeuw opgericht om kinderen van expats te kunnen lesgeven en heeft bevoegde leraren in dienst. Meijer: 'Deze methode van onderwijs op afstand, waarbij via Skype of e-mail met leraren wordt gecommuniceerd, kun je ook inzetten voor kinderen die thuis onderwijs volgen. De inspectie keurt de manier waarop IVIO bijdraagt aan het onderwijs van een leerling onder begeleiding van een school goed.' Het is niet goedkoop. Naast de kosten voor lesmateriaal en IVIO-

Sociale contacten

Michelle van Vaalen, docent en mentor van de BITS!-klas: 'Wie op het Passer College komt werken krijgt een speciale inservice-training en begeleiding in de methodiek. Het is altijd maatwerk. Wat in de BITS!-klas anders is, is dat de leerlingen op verschillende dagen en tijden op school zijn. Ik ben er vooral om ze sociale vaardigheden te leren, zoals samenwerken en plannen. Het naar school gaan is eigenlijk nog belangrijker dan het onderwijs zelf. Ze gaan bijvoorbeeld samen theedrinken en cupcakes bakken. Dat maakt het ook weer makkelijker om naar school te gaan.'

Samenwerkingsverband Koers VO

De meeste kinderen voor BITS! worden aangemeld door Koers VO, het samenwerkingsverband voor Rotterdam en randgemeenten. Scholen voor regulier en speciaal onderwijs uit Rotterdam en omgeving kunnen voor een kind dat voldoet aan de BITS!-criteria, een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) aanvragen. De bekostiging volgt in dat geval de leerling. Martine Pauptit, gedragswetenschapper van Koers VO: 'Alle scholen van het samenwerkingsverband hebben een Koersconsulent. Die kijkt naar de opties voor iedere leerling en naar de voorzieningen in de school zelf, welk traject er is ingezet, wat de resultaten ervan zijn. Eventueel geeft de Koersconsulent de school het advies om een tlv aan te vragen en het kind aan te melden voor het Passer College en/of het BITS!-traject. Koers VO beoordeelt de aanvraag voor de tlv en geeft deze bij positieve beoordeling af. Een BITS!-traject kan alleen binnen het speciaal onderwijs, want je hebt te maken met de regelgeving rond de onderwijstijd. Bovendien zijn er vaak meer instanties bij betrokken, zoals hulpverlening en jeugdzorg. Met het oog op passend onderwijs zou er wat voor te zeggen zijn om binnen het reguliere onderwijs ook zo'n traject mogelijk te maken. Aan de andere kant gaat het wel om leerlingen met een grote ondersteuningsbehoefte. Kinderen met angstklachten die wel vrij regelmatig naar school komen, kunnen vaak in het reguliere onderwijs ondersteund worden. Maar voor de kinderen in BITS! is specifieke expertise nodig en ook veel tijd. Dat kan niet goed worden geregeld in het reguliere voortgezet onderwijs.'

'Doel is schoolhervatting voor iedereen. De manier waarop is voor ieder kind verschillend'

leraren zijn er ook de kosten voor de rondreizende leerkracht. Zij heeft bijvoorbeeld een auto nodig en een reiskostenvergoeding. Meijer: 'Het Passer College heeft daartoe een eigen auto in bezit. De onkostenvergoeding voor de gereden kilometers is niet marktconform en dit pakt nadelig uit voor de leerkracht bij gebruik van de eigen auto.' Ook is er een orthopedagoog verbonden aan het traject wat kosten met zich meebrengt.

BITS!-klas

Voor de BITS!-kinderen die wel naar school komen, is een aparte klas ingericht. Van Dijk: 'Leerlingen leggen het staatsexamen hier op school af. Het is daarom belangrijk dat ze tijdens het eindexamenjaar daadwerkelijk naar school komen. Maar je kunt een nieuwe leerling van 17, 18 jaar niet zomaar in een klas zetten tussen leerlingen die elkaar al jaren kennen. Daarom hebben we nu de BITS!-klas ingericht voor alle kinderen die onderwijs op maat volgen. Ze kunnen zo ook makkelijk weg voor behandeling.' Opmerkelijk is dat in de BITS!-klas meer meisjes zitten dan in de rest van de school. De populatie op het Passer College bestaat voor 90 procent uit jongens, bij BITS! is de verhouding fifty-fifty. Van Haersma Buma: 'Meisjes met autisme vallen meestal minder op in het reguliere onderwijs, en komen daardoor minder snel in het speciaal onderwijs terecht. Jongens laten eerder ongewenst gedrag zien.'

Complex

Het kan soms een poos duren voor het duidelijk is dat er iets ernstigs aan de hand is met een kind dat niet naar school gaat. Van Haersma Buma: 'Het begint met ziek melden. Voordat men doorheeft dat een kind bijvoorbeeld elke maandag ziek is, ben je soms maanden verder. Maar het komt ook voor dat kinderen wel al een poosje in beeld zijn bij de school en het samenwerkingsverband. Kinderen krijgen soms vrijstelling van leerplicht (wegens gewichtige omstandigheden) omdat de situatie te complex is om snel op te lossen. De ouders zijn altijd radeloos. Er is veel stress in het gezin.' Meijer vult aan: 'De ouders zijn dan inmiddels ook wel bereid te praten over aanmelding op een school voor speciaal onderwijs.' Meijer vindt het wel kwalijk dat een school een kind niet helpt als het niet meer naar school kan. 'Je kunt op z'n minst huiswerkbegeleiding geven als nazorg. Thuis zitten ontheft je niet van de plicht een kind verder te helpen.' Van Haersma Buma: 'Vaak proberen scholen dat ook wel. Maar dan blijven toch wel eens dingen liggen, bijvoorbeeld doordat

Het Passer College heeft kleine klassen

Begeleiding in kleine groepjes

een specifieke begeleider waar ouders vertrouwen in stelden, ziek wordt of elders gaat werken.'

Positieve flow

Door gedragstherapeutische en orthopedagogische ondersteuning wordt de druk op het gezin verlicht. Van Dijl: 'Bij het intakegesprek gaan we na wat er nodig is. Kan het kind geregeld naar school? Kan het helemaal niet naar school? Wat is haalbaar? Wat is er nodig aan ondersteuning op het gebied van werk plannen, tijd, organiseren? Hoe lang moet het traject voor dit kind duren?' In het begin is de opluchting omdat er zicht is op een oplossing soms zo groot, dat er te veel stappen ineens worden gezet. Dat is wel een valkuil, zeggen Van Dijl en Van Haersma Buma. 'Je bent geneigd mee te gaan in de positieve flow. Maar dan gaat het te snel en dan krijgen kinderen een dip. Daar krijgen we ze wel weer uit, maar het is toch jammer. Je wilt dat er succeservaringen zijn.' Een ander knelpunt kan zijn, dat ook anderen

Herstart

De Pilot, de school voor speciaal onderwijs waarvan het Passer College een nevenvestiging is, kent ook een traject van zestien weken voor kinderen die uitvallen in het reguliere basisonderwijs. Hans Meijer coördineert dit traject Herstart. 'Er zijn na de invoering van passend onderwijs veel samenwerkingsverbanden die vinden dat de reguliere scholen zelf aan de slag moeten met hun risico-leerlingen. Maar dat gaat lang niet overal goed, met als gevolg dat kinderen ernstig kunnen vastlopen. Als een kind plotseling thuis komt te zitten of ineens vastloopt, kan het bij Herstart geplaatst worden. Het gaat vrijwel altijd om kinderen met externaliserend gedrag, kinderen waarmee niemand op dat moment raad weet.'

initiatieven ontplooiën die het tempo te hoog maken. Van Dijl: 'Een leerling woont bijvoorbeeld in een leefgroep. Hij of zij gaat weer naar school, en dan bedenkt de leiding van die leefgroep dat dit kind wel zelfstandig kan gaan wonen. Maar het is beter om één ding tegelijk aan te pakken.'

Na afloop van het BITS!-traject stromen leerlingen door naar een reguliere klas binnen het Passer College, naar een reguliere school voor voortgezet onderwijs, naar een andere school voor voortgezet speciaal onderwijs,

Hoe gaat het met Thomas?

Thomas is oud-leerling van het BITS!-traject. Thomas bleef zitten in havo-3, doordat hij teveel had verzuimd. Daarna ging hij nog minder naar school. 'Hij zag er de zin niet van in', vertelt Mieke, de moeder van Thomas. 'Hij wil dingen doen die hem interesseren, zoals met software bezig zijn, internetten en gamen. Niet al die vakken van de havo. Hij zei: 'Als ik iets over geschiedenis wil weten, zoek ik het wel op.' Thomas dreigde voor de tweede keer te blijven zitten en af te stromen naar het vmbo. 'Toen raadde de ambulante begeleider ons het Passer College aan. Thomas heeft het syndroom van Asperger en had daarom al een 'rugzakje' (leerlinggebonden financiering, red.)' Thomas wordt ingeschreven op het Passer College en geplaatst in havo-4. Maar ook hier gaat het niet goed. 'Het leren en naar school gaan stond hem zo tegen, dat hij lichamelijke klachten kreeg, letterlijk ziek van school', vertelt Mieke. Het Passer College stelde het BITS!-traject voor. 'Dat was een goede oplossing. Zelf heb ik veel steun gehad aan de ouderbijeenkomsten.

Je staat er niet langer alleen voor, je kunt tips en ervaringen uitwisselen.'

Daarnaast was de persoonlijke ondersteuning van Thomas een belangrijke succesfactor. 'Hij werd regelmatig uit de klas gehaald voor een gesprek met de orthopedagoog. Dat was voor hem belangrijk. Hij werd gezien, de school had aandacht voor hem.'

Thomas behaalde zijn havo-diploma en ging naar de hbo-opleiding Technische Informatica. 'Daar hoefde hij niet meer de vakken te volgen die hem zo tegenstonden. Hij wist wat hij wilde. Hij haalde in één keer zijn hbo-propedeuse en deed een toelatingstoets wiskunde op vwo-niveau. Nu studeert hij aan de TU in Delft.'

Thomas en Mieke en wilden liever niet met hun achternaam in het magazine.

Geconcentreerd werken aan een werkstuk

naar een vervolgopleiding op het mbo of hbo en naar het volwassenenonderwijs. Van Haersma Buma: 'Niet alle leerlingen halen uiteindelijk een diploma. Er zijn ook leerlingen die verder komen in de acceptatie van hun stoornis en leren daarmee om te gaan. Ook dat kan het resultaat van dit traject zijn.'

Niet alle leerlingen

Het Passer College accepteert niet alle leerlingen. Zo is er onlangs een jongen afgewezen die al bijna 18 jaar was. Van Haersma Buma: 'Die jongen gaat al jaren niet naar school, is ook niet behandeld. Dan is BITS! niet de oplossing, dat zou maar voor één jaar kunnen. We hebben voor hem een leerwerktraject geadviseerd.' Ook kinderen met externaliserende problematiek (agressief gedrag) komen niet in aanmerking. In Rotterdam is voor deze kinderen een school die daarin is gespecialiseerd. 'Dat moet je scheiden, voor autistische kinderen is externaliserend gedrag te beangstigend.' En suïcidale kinderen komen ook niet naar school. Van Haersma Buma: 'Ze krijgen wel onderwijs, maar niet in de klas. We begeleiden ze wel naar een oplossing.'

Bij het ter perse gaan van dit magazine kon de Kamerbrief 'Onderwijs op een andere locatie' van staatssecretaris Dekker, elk moment verschijnen. Hou voor de inhoud van die brief de website van Ingrado in de gaten: www.ingrado.nl

Onderwijstijd, zorg en Leerplichtwet

In het speciaal onderwijs kunnen scholen voor leerlingen die niet in staat zijn de hele week naar school te gaan, een aanpassing in de onderwijstijd aanvragen. De school dient hiervoor een verzoek in bij de Inspectie van het onderwijs, ondersteund door een plan van aanpak. In dit plan staat onder meer hoe de school ervoor zorgt dat het kind toch onderwijs krijgt en op welke wijze de leerling weer terugkomt in de school. Als de inspectie de aanvraag goedkeurt, kunnen kinderen bijvoorbeeld een deel van de week op een andere locatie dan in de school les of behandeling krijgen. Zo worden zorg en onderwijs op elkaar afgestemd.

In het regulier onderwijs is een aangepaste onderwijstijd (nog) niet geregeld. Wel kunnen kinderen die niet naar school gaan, vrijstelling krijgen. De Leerplichtwet beschrijft de gronden waarop leerlingen zijn vrijgesteld van de schoolgang of de inschrijvingsplicht. Maar deze regelingen passen niet als er een combinatie van zorg en onderwijs nodig is, meent Carolien de Bruin, juridisch adviseur van Ingrado. Nu passend onderwijs is ingevoerd en de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de nieuwe Jeugdwet, zijn er oplossingen op maat nodig. De Bruin: 'Het gaat om kinderen die zorg nodig hebben, maar wel leerbaar zijn. Bijvoorbeeld een kind met een sociale fobie, of een kind dat een behandeling moet ondergaan. Nu wordt dat kind ziek gemeld, en dan is het geoorloofd afwezig. Dan heeft de school wel de verplichting om het kind van onderwijs te voorzien.'

Of er wordt vrijstelling van geregeld schoolbezoek wegens gewichtige omstandigheden aangevraagd. Maar daar is die regeling niet voor bedoeld. Intussen volgt het kind geen onderwijs.'

Scholen vinden oplossingen, signaleert De Bruin. 'Detachering komt voor: de school waar het kind is ingeschreven, koopt onderwijs op afstand in. Dan wordt het onderwijspakket samen met de ouders uitgevoerd. Daarop zou de inspectie moeten controleren en handhaven, want die oplossing voldoet niet aan het criterium van de onderwijstijd. Maar omdat de tijden veranderd zijn, wordt het meestal gedoogd.' Als ziekteverzuim langer dan twee weken duurt, is het de gewoonte dat de leerplichtambtenaar nagaat wat er aan de hand is. Samen met de school wordt een oplossing gezocht. 'Een oplossing waarbij een kind gedeeltelijk naar school gaat – bijvoorbeeld twee dagen naar school en drie dagen thuis zelfstandig werken – komt daarbij ook voor. Dat is beter dan helemaal niet naar school.' En 'helemaal geen onderwijs' is het risico als een kind wegens gewichtige omstandigheden is vrijgesteld. 'Dan is niemand verantwoordelijk. De school niet, de gemeente niet, en ouders zien ook geen oplossing. Het recht op onderwijs is dan in het geding.'

Ingrado publiceerde begin november een handreiking voor leerplichtambtenaren over omgaan met leerlingen voor wie een combinatie van zorg en onderwijs nodig is.

Wat heeft de rayoncontactpersoon nodig om beter uit de verf te komen?

Tekst: Peter Zunneberg | Fotografie: William Moore | Illustratie: Welmoet de Graaf

Op 29 en 30 september hield het bestuur van Ingrado in Oosterbeek haar professionaliseringsdagen. Een van de onderdelen was een gesprek met zes rayoncontactpersonen. Het bleek naar beide kanten een nuttige ervaring. Ingrado Magazine doet verslag.

Ingrado is een vereniging die de verbinding maakt tussen lokaal en landelijk, tussen het werkveld en het ministerie. Ingrado heeft een visie op het recht op onderwijs en organiseert daar ook haar vereniging op, hield Ingradovoorzitter Carry Roozmond haar toehoorders voor. 'We laten ook de minister en de staatssecretaris weten wat Ingrado gezien en gehoord heeft. Er moet meer verbinding komen tussen landelijk en lokaal. Op lokaal niveau gebeurt het, daar zien we wat er speelt, daar knokken we om kinderen op school te krijgen en waar we voor willen staan: het recht op onderwijs. En in die verbinding tussen lokaal en landelijk is een wezenlijke rol weggelegd voor onze rayoncontactpersonen.'

Roozmond ging samen met haar collega-bestuursleden Michael Etel, Yvonne Kniese, Annemarije van Overschot en Anne Hulzebosch in gesprek met zes rayoncontactpersonen: Wilma Panman (Noord), Anneke de Vries en Dorien Weijers (Oost), Kirsten van Dijk (Zuid-Oost), Marianne Krempel (Zuid-West) en Janny Vervoort (Midden). Namens het Expertisecentrum van Ingrado nam Marijn Mooij deel aan het gesprek.

Kracht van rayons

Wat is momenteel de kracht of de meerwaarde van de rayons en wat is de potentie? Dat was een van de vragen aan een van de tafels waar de rayoncontactpersonen in wisselende samenstelling een antwoord op mochten geven. Daaruit kwam een onverwacht antwoord naar voren: hét rayon bestaat niet. In Noord zijn zaken anders geregeld dan bijvoorbeeld in Oost. Of zoals Anneke de Vries uit Arnhem het verwoordde: 'Ik wil meer vanuit het rayon kunnen spreken. Maar ik merk dat ik onvoldoende op de hoogte ben van wat er elders in het rayon leeft of speelt.'

De Vries schetste hoe ze bij vragen in eerste instantie probeert om die binnen het eigen rayon op te lossen. 'Maar als je na een half uur iemand niet te pakken hebt, kijk je toch of je landelijk een antwoord kunt krijgen.' Maar niet alles hoeft landelijk opgelost te worden, vindt Panman (Stadskanaal). 'Wij zijn in ons rayon nu bezig met de vraag hoe we meer ondersteuning kunnen bieden aan het entreteonderwijs. Door daarin samen op te trekken, staan we sterker tegenover de roc's. Als je dat landelijk zou aanpakken, wordt het te groot en nodeloos ingewikkeld.'

Ook kijken Panman en De Vries verschillend tegen de landelijk bijeenkomst voor rayoncontactpersonen aan. In Noord wil iedereen daar naartoe, terwijl in Oost de animo minder is. 'Ik heb het idee dat wat daar besproken wordt te weinig nieuwe kennis voor ons bevat om vervolgens echt slagvaardig te kunnen zijn', zegt De Vries. 'Ik zou graag zien dat er meer wordt geïnvesteerd in het delen van kennis.'

De suggestie om de landelijke rayoncontactpersoon-bijeenkomst anders in te vullen, wordt door Panman en De Vries omarmd. Duidelijker doelen stellen, wat wil je, wat moet het opleveren? 'Zo'n dag zou een vitamineshot voor alle rayoncontactpersonen moeten zijn', zegt Panman. Zij organiseert nu in Noord al actualiteitendagen, die ook een beetje die functie hebben. 'Landelijk kan dat ook heel goed. De campagne *We missen je* hebben wij als erg waardevol ervaren.'

Tijd

Hoe kun je als rayoncontactpersoon beter uit de verf komen en wat heb je daarvoor nodig van het expertisecentrum, het bestuur, je eigen rayon of je eigen werkgever? Die vraag stond centraal aan een andere tafel. Het belangrijkste antwoord en wat misschien wel het moeilijkst te regelen valt: tijd. 'Ik heb nauwelijks

lobbyen en coalities zou kunnen zoeken, dat kortere lijntjes, bijvoorbeeld via een What's app-groep, zouden kunnen helpen. Maar uiteindelijk kwam bij Van Dijk het hoge woord eruit. 'Ik zou graag een tegenvraag stellen: wat verwacht Ingrado van ons als rayoncontactpersoon? Hoe moeten wij uit de verf komen? Als onze rol duidelijker gedefinieerd wordt en wij beter weten wat er van ons verwacht wordt, is het al een stuk makkelijker om beter uit de verf te komen.'

Voor een deel is die informatie natuurlijk wel bekend en staat het in het profiel. Maar ook Janny Vervoort (Den Haag) vindt dat het best wat concreter mag. 'Als rayoncontactpersoon kunnen wij geen enquête uitzetten. Maar bijvoorbeeld rond de kwestie van de verlengde partiële leerplicht zou het goed zijn om de leden landelijk te bevragen. Met zo'n opiniepeiling kan Ingrado zelf informatie ophalen en laten zien wat er speelt. Ook als rayoncontactpersoon kun je met die informatie verder en het geeft je als rayoncontactpersoon ook meer status.'

Maar hoe een rayoncontactpersoon een dergelijk initiatief zou kunnen nemen? Van Dijk en Vervoort hebben geen idee wat de juiste stappen zouden kunnen zijn. 'Ik weet dat het Expertisecentrum er is', zegt Van Dijk. 'Maar wat ze precies doen weet ik niet. Dus voordat ik kan zeggen wat ik van ze nodig heb, moet ik dat weten.' 'En als wij als rayoncontactpersoon al niet weten wat het Expertisecentrum doet en hoe wij hen bijvoorbeeld enquêtes kunnen laten uitzetten', vult Vervoort aan, 'hoe moeten we dat dan aan de mensen in onze rayons duidelijk maken?'

'Het zou goed zijn als er vanuit een RMC ook iemand rayoncontactpersoon wordt'

tijd om de nieuwsbrief te lezen', zegt Kirsten van Dijk (St. Michielsgestel). 'Ik kom als rayoncontactpersoon niet uit de verf omdat ik geen tijd heb om uit de verf te komen. Zo weet ik niet wat er speelt in Eindhoven, Venlo of Maastricht, elders in mijn rayon.' Alle aanwezige rayoncontactpersonen bleken het hier wel over eens. Een bijeenkomst zoals deze met het bestuur is erg nuttig, maar er blijven weer andere dingen even door liggen.

Andere opmerkingen waren om zaken minder vanuit de Randstad te benaderen, dat Ingrado meer zou kunnen

Verbinding met RMC

Een derde centrale vraag die ter tafel kwam, was hoe de rayoncontactpersoon zich verhoudt tot RMC en managers van RBL's. In de praktijk blijkt er nauwelijks verbinding te zijn tussen rayoncontactpersoon en RMC-coördinatoren. 'Terwijl die er op de inhoud in ieder geval zou moeten zijn', zegt Marianne Krempel (Etten-Leur). 'Daarom zou het goed zijn als er vanuit een RMC ook iemand rayoncontactpersoon wordt.' In Krempels rayon wordt daar ook concreet naar gestreefd. Managers van een RBL weten vaak veel beter wat er speelt, maar

‘Wat verwacht Ingrado van ons als rayoncontactpersoon?’

terwijl de rayoncontactpersoon die manager goed kan gebruiken voor het verkeer van vraag en antwoord met Ingrado, ontbreekt vaak het gesprek op inhoud. Krempel pleit ervoor dat er een betere structuur van verbinding wordt ontwikkeld, waarin de positie en de rol van de rayoncontactpersoon goed gedefinieerd worden. ‘Een heel concreet voorbeeld: we hebben cijfers nodig om antwoord te geven op vragen of een probleem werkelijk heel groot is of dat het slechts gaat om een gevoel.’

Dorien Weijers (Doetinchem) heeft ook die behoefte aan een betere structuur. ‘Als rayoncontactpersonen zien we elkaar te weinig. En als we elkaar dan ontmoeten blijkt dat we te snel uitkomen bij onderwerpen die makkelijk zijn. Terwijl het juist de ingewikkelder zaken zijn die besproken zouden moeten worden en waar wij in ons eigen rayon mee aan de slag zouden moeten gaan.’

Actieplan

Om ook op een andere manier te peilen hoe de rol van rayoncontactpersoon wordt ingevuld of moet worden bijgesteld, vroeg het bestuur de deelnemers aan het gesprek om samen eens naar het profiel te kijken. Vooral op het punt van de tijdsinvestering en activiteiten blijken doelen en realiteit behoorlijk uiteen te lopen. Minimaal 8 uur per maand beschikbaar, maar ook 2 keer per jaar een rayonbijeenkomst, 2 keer per jaar een landelijke rayoncontactpersonen-dag en 2 keer per jaar een algemene ledenvergadering, dan gaat heel veel tijd op aan deze dagen. In de praktijk blijkt dat dan ook niet haalbaar. Daarbij is dit ook voor leden niet haalbaar. ‘Die komen niet naar vier bijeenkomsten’, zegt De Vries.

Verder is er grote behoefte aan beter contact met anderen, waarbij van iedereen duidelijk moet zijn wat ze doen en wat ze van elkaar verwachten. Of zoals Panman

opmerkte: ‘Een beetje begeleiding is noodzakelijk, het is nu vaak te vrijblijvend.’

Afsluitend dankte Carry Roozmond de aanwezige rayoncontactpersonen voor de tijd en de moeite die zij in de ochtend gestoken hadden en vooral voor de openheid waarmee zij het gesprek waren aangegaan. Ze kondigde een actieplan aan dat snel zal worden opgesteld, samen met twee van de aanwezige rayoncontactpersonen. Sleutelbegrippen in dat plan zullen zijn: rolverduidelijking, positionering, structuur en verbinding. ‘Het streven is het plan namens de rayoncontactpersonen te presenteren op de algemene ledenvergadering op 24 november as. De resultaten kunnen dan op de voorjaars-AV worden gepresenteerd.’

De rayonstructuur van Ingrado

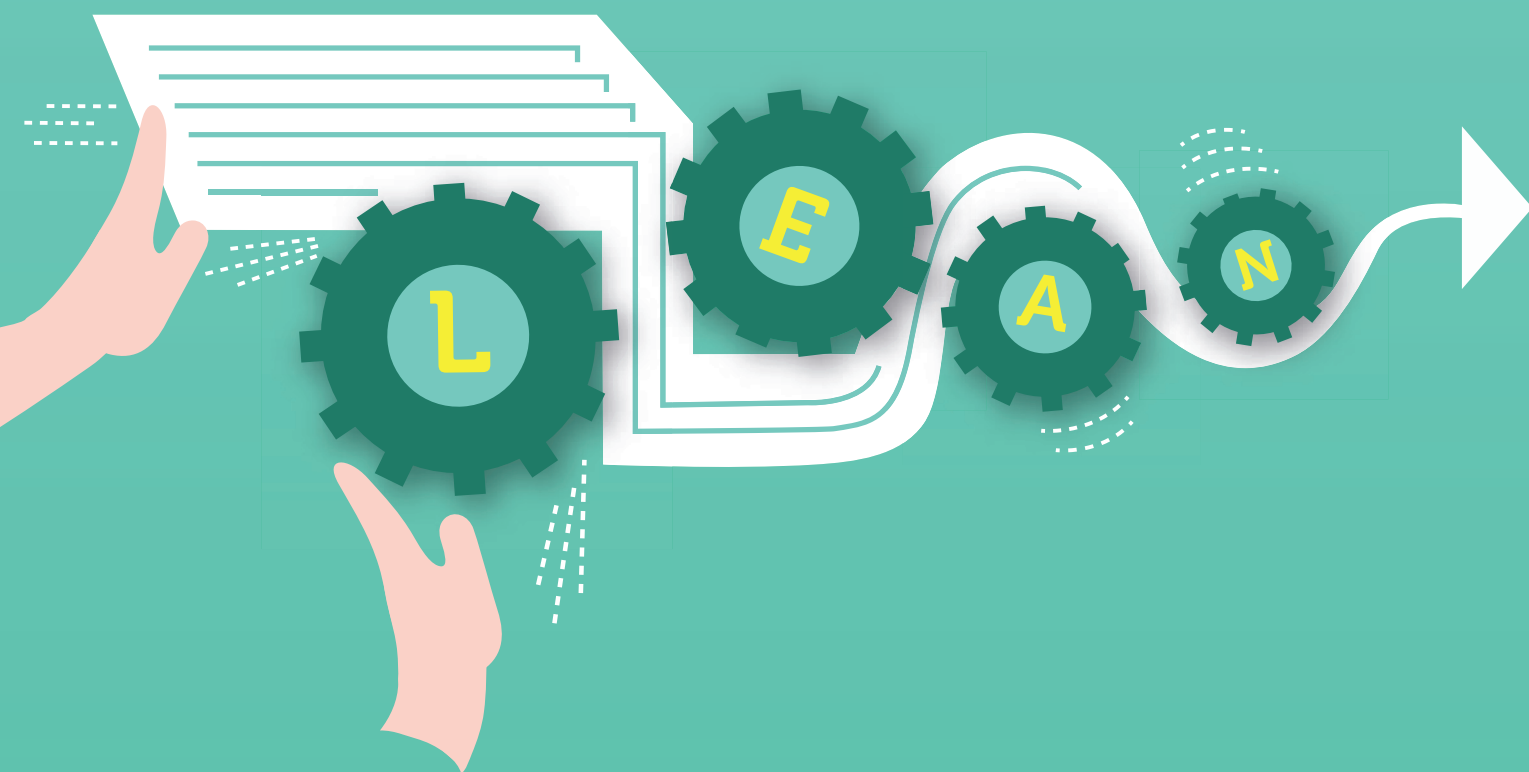
Nederland is onderverdeeld in 39 RMC-regio's die samen zes rayons vormen. In het Visiedocument 2012 van Ingrado wordt de rayonstructuur voor het eerst geformuleerd. De gedachte is als volgt. De rayonstructuur van Ingrado biedt een logische plaats voor contact en overleg. De rayons vormen de verbindings-schakels binnen de organisatie, het is dé plaats voor kennisoverdracht van gemeentelijk naar landelijk niveau en vice versa. Het rayon verbindt de individuele leden, geeft toegang tot relevante informatie en fungeert als schakel tussen uitvoering en beleid en tussen lokaal en landelijk niveau. Elk rayon heeft een aantal contactpersonen. Rayoncontactpersonen dragen in een team zorg voor de communicatie tussen en de binding en facilitering van de Ingradoleden in een rayon. Ingrado-leden ontmoeten elkaar tijdens rayonbijeenkomsten. De contactpersonen zijn een klankbord voor specifieke vragen over leerplicht en RMC. Met de bijeenkomst van 30 september jl. is bovenstaand perspectief weer een stapje dichterbij gekomen. Een overzicht van de Ingrado-rayoncontactpersonen vind je op ingrado.nl

Naar een lean-organisatie

Leerplicht wordt slank en lenig

Tekst: Yolenthe van der Ree | Illustraties: Welmoet de Graaf

Lean is in, lean is hip. Al langer in het bedrijfsleven, maar sinds een aantal jaar ook in de non-profit-sector. En de lean-gedachte heeft nu ook z'n intrede gedaan in leerplichtland. Letterlijk betekent lean *slank* en *lenig*. Lean gaat vooral over middelen, processen, cultuur en langetermijnstrategie. Een van de basisideeën van lean is dat onnodige complexiteit leidt tot extra kosten, tijd en dus tot verspilling. Verschillende bureaus leerplicht zijn inmiddels met lean aan de slag gegaan. In dit nummer een blik op een aanzet tot lean werken binnen drie organisaties.

Leerlingzaken Noord-Veluwe heeft ruim een jaar geleden het lean-traject in gang gezet. Het team, dat bestaat uit tien mensen, stelde zich de vraag hoe ze zo efficiënt en effectief mogelijk kon (samen)werken. Alice van Lier is als teamleider verantwoordelijk voor het traject. 'Natuurlijk trokken wij in eerste instantie onze wenkbrauwen op bij lean. Dat is toch bedacht voor de auto-industrie? Hoe vertalen wij dat naar onze non-profit organisatie waar we met mensen werken? Maar ook wij hebben klanten en ook onze klanten willen een goed product.'

Ook in Zuid-Holland Zuid worden processen tegen het licht gehouden in het kader van de lean-gedachte. 'Om echt lean te kunnen werken', zegt Reimke Hitimana, 'moet de hele organisatie daarvoor kiezen en zover zijn we nog niet.' Het team leerplicht en voortijdig schoolverlaten valt onder het cluster dienstverlening – waar Hitimana manager is – van de Dienst Gezondheid & Jeugd zoals de organisatie heet na de fusie tussen het RBL en de GGD.

Toen Lia de Beer in juni 2014 aantrad als teammanager leerplicht in Tilburg, kreeg ze de opdracht lean te gaan werken. In de hele gemeente werd de werkwijze geïntroduceerd in het kader van LinT (Lean in Tilburg). De Beer: 'Als je vanuit lean naar processen gaat kijken, doe je dat altijd vanuit het perspectief van de klant. En lean is altijd gericht op kwaliteitsverbetering. Het is niet een eenmalige actie, lean is permanent aandacht hebben en houden voor het optimaliseren van je producten en diensten. Eenvoudig gezegd: lean is een filosofie en een bewezen lange-termijnbenadering waarmee alles in de organisatie op elkaar wordt afgestemd, zodat de waarde voor de klant toeneemt.'

Aan de slag

Leerlingzaken Noord-Veluwe koos voor een start onder leiding van een bedrijf dat organisaties begeleidt bij de implementatie van lean. Van Lier: 'Tijdens de startbijeenkomst vormden we een fabriekje en moesten we met elkaar één product samenstellen uit legosteentjes. Iedereen had een eigen kleur en voegde steentjes toe aan het deelproduct dat hij doorkreeg van de ander. De werkvoorbereider stuurde legosteentjes op verzoek de 'fabriek' in. Het was fascinerend om te zien wat er gebeurde. Al snel waren er veel te veel bakjes met steentjes in omloop en stagneerde het proces.'

'Ook wij hebben klanten en ook onze klanten willen een goed product'

We ontdekten dat het proces het meest effectief verliep als er slechts 10 bakjes rondgingen. De conclusie van deze oefening was dat we meer productie konden realiseren door het proces anders te organiseren. Lean stond meteen op ieders netvlies.'

'Hoe vertaalden we dit nu naar ons eigen werk?', vervolgt Van Lier. 'Lean betekent eigenlijk dat je voortdurend kijkt of processen niet anders kunnen dan je ze altijd doet. Wij krijgen veel verzuimmeldingen, hoe verdelen we die? Sommige teamleden hebben zoveel casussen onder hun hoede dat het werk zich ophoopt. De nieuwste meldingen worden soms als eerste afgehandeld waardoor de oudste onderop blijven liggen. Dat moest anders. We hebben het hele proces van melding tot afhandeling stap voor stap in beeld gebracht. Bij wie komt de melding binnen, naar wie wordt deze doorgestuurd, wie heeft een gesprek met wie? En is dat allemaal nodig? Op een groot bord hebben we de hele route gevisualiseerd. En weer stelden we vragen. Wie hebben we nodig, welke informatie hebben we nodig, welke eisen kunnen we stellen aan de scholen? En welke hindernissen komen we tegen en hoe zijn die op te lossen? Het effect is dat de doorlooptijd van een verzuimmelding is teruggebracht van vier weken naar drie weken. Het streven is dit nog verder terug te brengen naar één tot twee weken.'

In Zuid-Holland Zuid boog het team zich als eerste over de begeleiding van vsv'ers. Ineke Noorthoek is coördinator van het team leerplicht en voortijdig schoolverlaten. 'We onderzochten de stapjes die we hierin zetten. Zijn die stappen logisch, doet iedereen wat hij moet doen? Legt de consulent bijvoorbeeld voldoende terug bij de administratie? Hieruit bleek dat sommige

'Lean is altijd gericht op kwaliteitsverbetering'

ondersteunen? De administratief medewerker zou alle informatie over een leerling digitaal achter de casus moeten kunnen hangen. Dan kunnen de formulieren weg en beschikken leerplicht en RMC altijd over het complete dossier. Nu zijn er nog veel te veel geeltjes en losse mappen in omloop. Die kunnen kwijtraken of tot fouten leiden.'

De volgende stap

Zuid-Holland Zuid liet het lean-gedachtegoed ook los op de manier waarop een match gemaakt kan worden tussen werkgevers en vsv'ers. Hoe kan het zo zijn dat werkgevers geregeld plek hebben voor een vsv'er en dat die niet ingevuld kan worden? Noorthoek: 'Bij de sociale dienst krijgen deze werkgevers soms 'nee' te horen op hun vraag of ze geschikte kandidaten kunnen leveren, dus komen ze bij ons met dezelfde vraag. Wij kunnen tot nu toe ook onvoldoende betekenen. Hoe komt dat? Wederom stapsgewijs pluizen we uit wat er nodig is om een goede match te kunnen maken. En dan blijkt dat we over onvoldoende informatie van jongeren beschikken. We moeten meer weten dan het systeem kan leveren. Niet alleen iemands vooropleiding en de reden waarom hij of zij gestopt is met school zijn relevant, maar bijvoorbeeld ook wat zijn interesses zijn en hoe flexibel hij is. Dat weten we nu niet. Daar gaan we dus mee verder want dit zou een belangrijke taak van ons kunnen worden.'

Lean kan ook gebruikt worden om verspilling van talent tegen te gaan. De Beer: 'Wij hebben ook gekeken naar de samenstelling van het team. Waar zit ieders kracht, waar is hij of zij goed in? En maken we daar wel voldoende gebruik van? Iemand die ICT heel leuk vindt,

kan dat nu als extra taak erbij krijgen. Een ander die veel heeft met thuiszitters of autisme, kan beleid rond dat thema uitzetten. Ook heeft de focus op het team geleid tot een differentiatie in taken. Zo constateren we dat het misschien logisch is de RMC'er ook op te leiden tot BOA, zodat hij of zij het gehele mbo onder zijn of haar hoede kan nemen. Door de aandacht voor kwaliteiten en interesses van medewerkers kijken we nu ook anders bij de selectie van nieuwe medewerkers. We weten wie we in huis hebben en wie we daarbij nodig hebben om iets toe te voegen aan het team.'

'Lean moet altijd een doel dienen. Het gaat uiteindelijk om de jongere'

stappen dubbel gedaan werden. Zo bleken consultants naast het digitale dossier een schaduw dossier bij te houden. Dit vroeg om verandering, om durven loslaten en vertrouwen op de afspraken die we met elkaar gemaakt hebben. We spraken af dat een document zodra het gescand is, vernietigd wordt.'

In Tilburg werden als eerste de werkprocessen rond de registratie ontrafeld. De Beer: 'Het eerste contact loopt via de administratief medewerker. We ontdekten dat er rond een melding wel drie formulieren in omloop waren, terwijl dat er best één zou kunnen zijn. Welke kunnen ertussenuit, hoe kan de administratie de leerplichtambtenaar meer

Bron: key2jongerenmonitor, 11 sep 2015

Belangrijke opbrengst in Tilburg is de maandelijkse 'dashboard-sessie' waarbij met alle medewerkers de caseload en de werkprocessen tegen het licht gehouden worden.

En ook op de Noord-Veluwe lijken de mogelijkheden van lean nog niet uitgeput. Alice van Lier: 'Wensen zijn er te over. Ons werk is zoveel breder dan waar we nu met onze lean-bril naar gekeken hebben. We doen zoveel meer dan het behandelen van verzuimmeldingen. We zijn steeds vaker partner in de zorgstructuur. Hoe brengen we die werkzaamheden in kaart en hoe maken we ook die processen lean?'

Discussie

De ontwikkeling naar een lean-organisatie leidt hier en daar tot flinke discussie. In Zuid-Holland Zuid liep het team aan tegen de vraag hoe lang consultants betrokken blijven bij een casus. Noorthoek: 'De een sluit een casus af zodra een vsv'er wordt geplaatst op een school, terwijl de ander na drie maanden nog eens na belt en de casus pas afsluit als blijkt dat het goed gaat. De vraag is hoe lang je verantwoordelijk bent voor een leerling. Of hoe lang je je verantwoordelijk voelt. Dat is een inhoudelijke discussie waarover je als management niet van bovenaf een beslissing moet nemen. In het geval van de papieren dossiers zijn we wel streng. We hebben daarover een standpunt ingenomen: dat doen we gewoon niet meer.'

In Tilburg leidde de lean-aanpak tot discussies tussen de preciezen en de rekkelijken. De Beer: 'Het streven was immers dat we de manier van werken zouden standaardiseren. De neiging bestaat om dan tot een consensus te komen, een werkwijze waar iedereen zich in kan vinden. Dat is echter niet het uitgangspunt van lean. Het vraagt een andere manier van samenwerken in het team. Als iedereen het eens is over het proces en wat eindresultaat moet zijn, zul je bereid moeten zijn jouw manier van werken aan te passen. Een klein voorbeeld. Onze wettelijke taak is handhaven bij luxeverzuim. Controleren we dan bij elke schoolvakantie? Bij alle scholen? Of steekproefsgewijs? Daar zijn stevige discussies over gevoerd. Uiteindelijk heeft het team de gulden middenweg bewandeld. Nog steeds consensus dus, maar lean is ook niet in één keer klaar. Het is een groeimodel, een doorgaand proces waarin iedereen leert. Daarin past niet een management dat werkwijzes dwingend oplegt.'

'Lean is niet in één keer klaar. Het is een groeimodel, een doorgaand proces waarin iedereen leert'

'We ontdekten dat er rond een melding wel drie formulieren in omloop zijn, terwijl dat er best één zou kunnen zijn'

Successen

Alice van Lier benadrukt dat het heel belangrijk is binnen lean dat je stilstaat bij de successen. Van Lier: 'Zo constateren we dat de lean-werkwijze steeds meer tussen ieders oren zit, er is veel meer focus op de doorlooptijd en we gaan veel bewuster om met de caseload. Die caseload wordt afdelingsbreed wekelijks gecheckt. Als er vertraging dreigt, kunnen we eerder ingrijpen. We hebben ook veel meer inzicht in de verschillen tussen scholen. Hoeveel uren ben je kwijt aan de meldingen van de verschillende scholen?'

Belangrijke opbrengst in Tilburg is de maandelijkse 'dashboard-sessie' waarbij met alle medewerkers op het dashboard de caseload en de werkprocessen tegen het licht gehouden worden. 'En dat leidt dan meteen weer tot een nieuw verlanglijstje. Want misschien moeten er wel criteria komen die het mogelijk maken verschillende trajecten te onderscheiden. Sommige casussen vragen nu eenmaal meer tijd dan andere. Daar zou je met behulp van de criteria die we willen ontwikkelen, rekening mee houden in de caseload van medewerkers.'

In Zuid-Holland Zuid smaakt de manier waarop nu twee processen binnen leerplicht en voortijdig schoolverlaten tegen het licht zijn gehouden, naar meer. 'Maar', zegt Hitimana, 'lean mag nooit doel op zich zijn, het moet altijd een doel dienen. Het gaat uiteindelijk om de jongere.'

10 vragen aan...

Petra Steneker,

directeur Samenwerkingsverband

Passend Onderwijs VO 23-02, Twente Oost

‘De belangrijkste uitdaging voor mij is passend onderwijs van de bestuurstafel naar de praktijk te krijgen’

1. Passend onderwijs is nu een jaar van kracht. Welke voortgang ziet u sinds de introductie in augustus 2014?

'Er wordt anders naar leerlingen en hun capaciteiten en mogelijkheden gekeken: minder in termen van beperkingen, meer in termen van kansen en mogelijkheden. Dat vergt 'omdenken'; wat dat betreft vormen samenwerkingsverbanden lerende organisaties. Iemand formuleerde het als volgt: 'we bewandelen een brug terwijl deze gebouwd wordt'. Dat schetst volgens mij een goed beeld. Willen we passend onderwijs echt een kans van slagen geven, dan moeten we het de tijd gunnen om de brug verder te bouwen.'

2. Wat is de belangrijkste uitdaging geweest voor de samenwerkingsverbanden?

'Passend onderwijs vindt plaats in de scholen, tussen leerlingen en docenten. Dat is over het algemeen ver weg van het samenwerkingsverband en de beïnvloedingssfeer ervan. Passend onderwijs zit ook in samenwerken: binnen de school, tussen scholen onderling, met ketenpartners. De belangrijkste uitdaging voor mij is passend onderwijs van de bestuursafdeling naar de praktijk te krijgen, met respect voor ieders verantwoordelijkheid, rol en deskundigheid.'

3. Welke uitdagingen ziet u voor het tweede jaar?

'Terwijl we aan het bouwen zijn, worden ook de regels van het spel herzien, aangepast of opgesteld. Dat schept regelmatig onduidelijkheid, bijvoorbeeld rond de plaatsing van ernstig meervoudig beperkte leerlingen (EMB-richtlijn), of onzekerheid, bijvoorbeeld ten aanzien van financiën. Belangrijkste uitdaging is en blijft met z'n allen de stip op de horizon te blijven zien: voor iedere leerling passend onderwijs.'

4. Hoe verloopt de samenwerking met leerplicht, met name rond absoluut verzuimers?

'Binnen ons samenwerkingsverband is overleg met de diverse gemeenten om naar een gezamenlijk systeem van registratie te gaan. De samenwerking is er al als het gaat om het werken met de zogenoemde verzuimkaart, maar in de registratie, met name ten aanzien van de absoluut verzuimers, zitten nog verschillen tussen de gemeenten. Het afgelopen jaar zijn de lijntjes tussen leerplicht en het samenwerkingsverband korter geworden; we weten elkaar steeds beter te vinden als het gaat om verzuim. Zeker wanneer een leerling nog op geen enkele school is ingeschreven en er geen school betrokken is (de absoluut verzuimers), is dit van groot belang. Vervolgens blijft het maatwerk in de zoektocht naar oplossingen.'

5. Hoe verloopt de samenwerking met de gemeente als het gaat om zorg? Welke rol speelt leerplicht daarbij?

'We zijn nu bezig om de verbinding te zoeken. Die verbinding is er (gelukkig) in de praktijk van alle dag vaker: als de goede lijntjes er liggen, dan gebeuren er goede dingen. In het verbinden ten aanzien van beleid gaat het nog te vaak over 'eilanden': de zorg, de school, leerplicht. In de praktijk is de vraag juist: denk buiten de kaders als het gaat om oplossingen, leg verbinding en breng deze dan binnen de kaders als het gaat om wie neemt welke rol.'

6. Op welk niveau werkt u samen met de scholen?

'Bij vraagstukken omtrent leerlingen werk ik vooral samen met de ondersteuning binnen een school en met de directie. Bij de voorbereiding van beleid maak ik gebruik van de deskundigheid bij ondersteuning en directie, en bij specialisten. En ik werk nauw samen met de besturen van de scholen, zij vormen het samenwerkingsverband. In gesprek met hen wordt beleid voorbereid en uitgezet.'

7. Hoe en waar zou wat u betreft de doorzettingsmacht voor het plaatsen van leerlingen belegd moeten zijn?

'Ik denk niet in termen van doorzettingsmacht: als een leerling nog geen passende plek heeft, hebben we binnen het samenwerkingsverband een gezamenlijk probleem. Daar spreek ik de betrokken scholen op aan. Dat kun je opschalen binnen een school, of naar het samenwerkingsverband, en dat zijn dan alle scholen gezamenlijk. Als puntje bij paaltje komt moet er een oplossing komen, en dan is macht niet het sleutelwoord. Daar is mijns inziens geen leerling bij gebaat. Het gaat om een gedeelde visie op onderwijs-ondersteuning van leerlingen.'

8. Welke uitdagingen ziet u voor de combinatie van onderwijs en zorg?

'Het in praktijk brengen van één kind – één plan en één gezin – één plan, was en is een uitdaging op zich. Hoe vinden we elkaar met korte lijnen en voldoende mandaat zonder een enorm overlegnetwerk op te tuigen?'

9. Voor welke groepen leerlingen voorziet u problemen in het aanbod?

'Met passend onderwijs willen we juist af van het 'labelen' van kinderen, het denken in termen van onmogelijkheden. Het benoemen van groepen staat hier mijns inziens haaks op. Tegelijkertijd voorzie ik wel problemen, en wel ten aanzien van leerlingen voor wie een mate van onderwijs-ondersteuning en zorg gevraagd is, waar de financiering niet in voorziet, zelfs niet als je de krachten bundelt.'

10. Welke tip heeft u voor Ingrado en haar leden?

'Het zien van kansen en mogelijkheden wordt op diverse niveaus gevraagd: ten aanzien van leerlingen, van docenten, van organisaties, van passend onderwijs. Als het ons lukt dat vast te houden, komen we een heel eind.'

In de regio...

Leerplicht in de grensstreek

Tekst: Yolande van der Ree | Illustratie: Welmoet de Graaf

Conny Arends is leerplichtambtenaar en werkzaam bij het RBL West-Brabant. Breda is haar thuisbasis, maar naast scholen in Breda spreidt haar werkterrein zich uit naar de dorpen in de grensstreek: Baarle-Nassau en Alphen-Chaam. Een spagaat noemt zij de houding die zij in haar werk moet aannemen. Een spagaat tussen Nederlandse en Belgische wetgeving en onderwijs en een spagaat tussen de jeugdzorgverzorgingsgebieden België, Breda en Tilburg. 'Onrustig, maar geweldig. Ik zou niet anders willen dan dit werk doen.'

Couleur locale

'De situatie in Baarle-Nassau laat het best zien wat het werken in de grensstreek bijzonder maakt. Het dorp bestaat uit een Belgische en een Nederlandse enclave. Hierdoor zitten Nederlandse kinderen op Belgische scholen en andersom. De Belgische basisschool in het dorp telt 200 leerlingen waarvan er 89 Nederlands zijn. Soms is de Belgische school de dichtstbijzijnde en kiezen

Nederlandse ouders om die reden voor de school. Vaker kiezen ze bewust voor het Belgische onderwijssysteem dat strakker en wat traditioneler is en waar kinderen al vanaf tweeënhalve jaar terecht kunnen. Daarnaast voorziet het Belgisch gemeenschapsonderwijs in netvervoer (schoolbus in de regio).' Belgische ouders die voor een Nederlandse school kiezen doen dat in de meeste gevallen omdat de school het dichtstbij is. Maar ook omdat de school al generaties door de familie bezocht wordt. 'Dit gebeurt vooral bij families met zowel Nederlandse als Belgische familieleden. Familiehistorie zeg maar. Op de drie Nederlandse scholen in het dorp met samen zo'n 600 leerlingen zitten 65 Belgische kinderen. Aanzienlijk minder dus dan andersom.'

**'Onrustig, maar geweldig.
Ik zou niet anders willen
dan dit werk doen'**

Verschillen

Naast de meer traditionele aanpak op de Belgische scholen, zijn er meer verschillen, vertelt Arends. Zo is de zorg die binnen het Belgische onderwijs geboden kan worden anders georganiseerd. Iedere Belgische school heeft een contract met een Centrum voor Leerlingbegeleiding (CLB). Zorg is hierdoor een verantwoorde-lijkheid van de school, binnen hand-bereik en breed inzetbaar. Van leerproblematiek tot veelvuldig te laat komen, vrijwel alle vragen worden door het CLB opgepakt.

Arends: 'De aanpak van te laat komen is in België de verantwoordelijkheid van de school. Er is dus geen overheid in de persoon van een leerplichtambtenaar die handhavend kan optreden als een leerling veelvuldig te laat komt. Het is de taak van de school een goed preventiebeleid te voeren. Is een Nederlands kind op een Belgische school echter langere tijd ongeoorloofd afwezig, dan wordt dit door de Belgische school gemeld bij de leerplichtambtenaar in Nederland en kunnen wij alsnog optreden. De ouders van deze kinderen waren namelijk vrijgesteld van de plicht hun kind te plaatsen op een Nederlandse school omdat zij konden aantonen dat hun kind het Belgische onderwijs geregeld bezocht. Echter wanneer dit geregelde bezoek niet meer plaatsvindt, vervalt deze vrijstellingsgrond en kunnen wij alsnog optreden. Voor Belgische kinderen op een Nederlandse school, geldt het Nederlandse regime. Een proces-verbaal opmaken kunnen we niet, maar met het OM is wel afgesproken dat we Belgische leerlingen die ongeoorloofd verzuimen kunnen toeleiden naar een HALT-afdoening. Mocht dit niet werken en moeten we een PV opmaken, dan kunnen we aankloppen bij de Belgische Politie die wel handhavend kan optreden. De zorg die voor zo'n Belgische leerling dan nodig kan zijn, wordt doorgegeven aan het CLB. Zij weten hoe verder te schakelen binnen het Belgische schooloverstijgend zorgnetwerk.'

Conny Arends

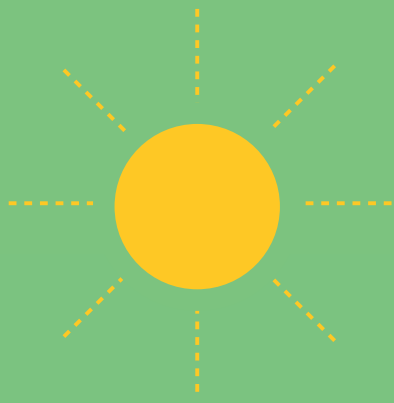
'Ik moet veel tijd investeren in de relatie en dat moet bij elke casus opnieuw'

Netwerken

'Ik ervaar dat het contact met mijn 'grensbewoners, -hulpverleners en -instanties' veel tijd kost. Dat heeft te maken met de verschillende culturen. 'De Belgische cultuur kent een minder directe communicatie dan wij in Nederland gewend zijn. Ik moet echt veel tijd investeren in de relatie en dat moet eigenlijk bij elke casus opnieuw. Mijn caseload is dan ook lager dan die van mijn collega's die te maken hebben met alléén het Nederlandse onderwijssysteem en de Nederlandse zorgstructuur. Ik besteed veel tijd aan het opbouwen en onderhouden van mijn netwerk. Vanuit het dorp Alphen bijvoorbeeld gaan leerlingen naar het voortgezet onderwijs in Breda, België en Tilburg. Ik moet kunnen schakelen tussen drie (zorg) structuren. Kinderen die in België naar school gaan, moeten elk jaar een vrijstelling voor het volgen van onderwijs aanvragen. Kinderen die vanuit Alphen naar een school in Tilburg gaan, blijven de verantwoordelijkheid van het RBL West-Brabant en bij zorgvragen komt het CJG Breda in beeld. Maar komt dit kind (of het gezin) op die Tilburgse school in de problemen, dan zal ik het CJG Breda vragen om samen te werken met de Tilburgse zorgstructuur. Om snel te kunnen schakelen, is het van groot belang dat ik zoveel mogelijk mensen ken.'

MOE-landers

Een andere typische grensregio-kwestie is volgens Arends het grote aantal MOE-landers, ofwel mensen uit Midden- en Oost-Europa. 'Veel van hen zijn in onze regio werkzaam in de land- en tuinbouw. Zolang ze 'wit' werken en legaal wonen schrijven ze zich in bij een gemeente. Hun kinderen gaan naar school, niks aan de hand. Maar veel mensen werken 'zwart' of verliezen na verloop van tijd hun baan. Ze zijn genoodzaakt goedkope te gaan wonen maar blijven graag in Nederland. In veel gevallen vinden zij deze goedkopere woonruimte op de illegale woningmarkt en blijven dan niet ingeschreven staan bij een gemeente. Wij komen daar vaak als eerste achter omdat de kinderen in de meeste gevallen wel naar school gaan. De woonomstandigheden zijn vaak verre van ideaal en de weg naar zorg en hulp onbekend. Hier is nog een wereld te winnen. Wij melden daarom altijd bij de gemeente als we een kind tegenkomen dat niet ingeschreven staat. Want alleen via de gemeente kan hun situatie verbeteren.'

Van vo naar mbo

Hoe dichten we het zomergat?

Tekst: Yolenthe van der Ree | Illustratie: Welmoet de Graaf | Fotografie: Lou Wolfs en Via Nova College

Hou kwetsbare leerlingen beter in beeld bij de overgang van het voortgezet onderwijs naar het mbo. Zo luidde, kort samengevat, de oproep van de minister en de staatssecretaris dit voorjaar. De oproep was gericht aan scholen en gemeenten. Die brief, die mede is ondertekend door Ingrado en de VNG, doet nadrukkelijk ook een beroep op leerplicht en RMC. Reden voor Ingrado Magazine een belronde te houden langs verschillende regio's. Wat gebeurt er om het 'zomergat' te dichten, hoe worden leerlingen in beeld gehouden, hoe wordt er samengewerkt en wat levert dit op? En: is de voorgestelde wetswijziging volgens welke leerlingen zich voor 1 april moeten inschrijven bij het mbo, een goed idee?

Zwolle

Zwolle werkt nu ongeveer tien jaar met het overstap-systeem van Intergrid, een softwaresysteem dat kwetsbare leerlingen in beeld houdt bij de overstap van vmbo naar mbo. Allard Muis was destijds leerplichtambtenaar en vertelt dat er elke zomer leerlingen zoek raakten.

‘In de oude situatie wisten decanen van de vo-scholen welke leerlingen kwetsbaar waren. Leerplicht ging dan checken of de betreffende leerling bij het mbo was aangekomen, maar dat mbo wist meestal nog van niks. Men had geen idee of de leerling was aangemeld, laat staan was opgeroepen voor een intake.’

‘Intergrid maakt volstrekt inzichtelijk waar welke leerling zich bevindt, wie met hem of haar bezig is en wat de status van alle acties is. De decanen leggen de vervolgoeuzes van alle vmbo-leerlingen vast in het systeem. Het mbo controleert vervolgens of deze leerlingen ook daadwerkelijk zijn aangekomen. Het systeem zorgt ervoor dat mogelijke risicoleerlingen vroegtijdig gesignaleerd worden. Bovendien kunnen zij zelfs via het systeem overgedragen worden aan leerplicht.’

‘Door het gebruik van Intergrid is het aantal jongeren dat niet geplaatst is in het mbo drastisch afgenomen. En doordat er minder jongeren overblijven, kunnen we aan hen meer tijd besteden. Vroeger ging veel tijd zitten in jongeren waarmee later helemaal geen probleem bleek te zijn. Toen riepen we jongeren op die een herexamen hadden, jongeren die van plan waren zich in te schrijven, maar dat nog niet gedaan hadden en jongeren die zich wel hadden aangemeld, maar nog geen intake hadden gehad. Zonde van de tijd, want met deze jongeren komt het meestal vanzelf goed.’

Zwolle – de leerplichtambtenaar

Lianne Roos was een van de leerplichtambtenaren die in de zomervakantie het contact met de leerlingen onderhield. ‘Tot een leerling geplaatst is, blijft hij of zij de verantwoordelijkheid van de vo-school. Maar aangezien de vo-scholen in de zomervakantie gesloten zijn, dicht leerplicht in Zwolle het zomergat. Wij houden de leerlingen in beeld die nog niet zijn ingeschreven op het mbo. Dit jaar waren dat er ongeveer veertig. Vaak zijn dat leerlingen die zich al wel hebben aangemeld of zelfs al definitief zijn aangenomen, maar die vanwege vertraging in het administratieve proces nog niet definitief staan ingeschreven. Dan volstaat één telefoontje van ons en kan de leerling van de lijst. Dan blijven er ongeveer tien leerlingen over van wie het vo zich afvraagt of ze wel goed zullen aankomen op het mbo. Daar zaten dit jaar leerlingen bij die hebben gekozen voor vervolgonderwijs in het buitenland. Hiervoor moet veelal een vrijstelling worden afgegeven door de leerplichtambtenaar, daarom worden deze leerlingen actief gemeld in Intergrid.’

‘Het handjevol leerlingen dat overblijft en extra zorg vraagt, is vrij divers. Zo kreeg ik een moeder aan de telefoon wier zoon van 16 zich nog steeds niet had aangemeld. De moeder had bedacht dat ze hem nu maar eens tegen de lamp zou laten lopen in de hoop dat hij zou schrikken en dan in februari alsnog zou starten op het mbo. Zij had geen idee dat haar zoon nog leerplichtig was en dat zij risico liep om een proces-verbaal te krijgen. Na mijn telefoontje ging ze met haar zoon toch nog snel een aanmelding op het mbo regelen.’

‘Ook deze zomer kwam ik een jongen van 18+ op het spoor die van het vso kwam. Op advies van de school, heeft de jongen een Wajonguitkering aangevraagd. Deze aanvraag is afgewezen. Omdat er nog geen vervolgoeuzes bij deze jongen was ingevuld in Intergrid, kwam hij ook op de risicolijst terecht. Hij had geen idee hoe het nu verder moest. Ik heb hem toen onze Educatiemeter laten invullen en daar kwam uit dat hij graag een opleiding in de logistiek zou willen volgen. Helaas ging de intake niet goed en werd hij afgewezen. Na enige bemiddeling heeft deze jongen een tweede kans voor een intake gekregen en is uiteindelijk op proef voor de duur van twee maanden geplaatst. Ik verwacht dat dat een definitieve plaatsing gaat worden, want het gaat echt hartstikke goed.’

Breda

Ans Machielse is trajectbegeleider en leerplichtambtenaar in Breda. ‘De procedure rond de zomer is bij ons als volgt. De decanen van de vo-scholen geven op een lijst aan welke leerlingen naar het mbo zullen gaan en voor wie die overstap risicovol is. Voor iedere risico-overstapper wijzen we iemand aan die de overstap monitort; de decaan, de leerplichtambtenaar of de transfercoach. Leerplicht informeert vervolgens wat er precies met die leerlingen aan de hand is, welke inspanningen al geleverd zijn en wat er op de weg naar het mbo mis kan gaan. Voor leerlingen die ondanks alle inspanningen van de vo-school nog niet in beeld zijn bij het mbo, organiseert leerplicht de Zomeractie. In de zomerperiode wordt alles op alles gezet om deze leerlingen alsnog een keuze te laten maken en hen aan te melden bij het mbo. Het contact tussen leerplicht en ouders en kinderen is in deze periode zeer intensief. Voor leerlingen die het echt heel moeilijk hebben, zijn transfercoaches beschikbaar die hen helpen van vo op het mbo te komen. Na de zomer checken we of leerlingen ook echt zijn aangekomen met de no-show-controle.’

Voor leerlingen uit het vso wordt gebruik gemaakt van dezelfde werkwijze en instrumenten. Machielse: ‘Hier zijn het vaak de ouders die de overgang naar het mbo vertragen. Vaak heeft dat met angst te maken. Ik snap dat ook. Hun kind gaat van de beschermde omgeving in het vso naar een grootschalig mbo. Veel ouders vinden dat eng. Hoe komt mijn kind op die school die zo ver weg

is? Soms denken ouders dat hun kind de fietstocht niet aan zal kunnen of zal verdwalen. Ik dat geval kunnen we een beroep doen op een vrijwilliger die een paar keer met de leerling mee naar school fietst. Leerplicht denkt altijd mee over dit soort creatieve oplossingen.'

Breda werkt met ingang van dit schooljaar met Intergrip en met de module De Overstap.

Utrecht

Ook Utrecht werkt met Intergrip. Om het zomergat op voorhand te dichten, worden voor de zomer, door Sterk VO (het samenwerkingsverband Utrecht en Stichtse Vecht) twee overstapafels georganiseerd. Eén na de eindexamens in mei en één na de examenuitslagen in juni. Lennart Mensing, teamleider leerplicht/RMC: 'Tijdens deze overstapafels worden de leerlingen besproken die volgens Intergrip of naar aanleiding van signalen van de scholen een verhoogd risico lopen op uitval. Leerplicht, samenwerkingsverband, vo- en mbo-scholen, zitten dan fysiek om tafel. De decaanen van de vo-school lopen rond met een lijstje met namen van leerlingen die nog niet zijn aangekomen bij het mbo. Ter plekke wordt voor de meeste jongeren een oplossing gevonden. Het aantal jongeren dat voor de zomer nog niet is aangemeld bij het mbo, daalt hierdoor drastisch. Met de jongeren die 'overblijven' is echt iets bijzonders aan de hand. We hopen dat het er dit jaar maximaal 40 zullen zijn, vorig jaar nog 69. Zij vormen een uitdaging voor ons als leerplicht.'

'Na de zomer checken we of leerlingen ook echt zijn aangekomen met de no-show controle'

'Het zijn leerlingen die je moet 'vastpakken' en niet meer moet loslaten totdat ze zijn aangekomen. Voor een aantal jongeren die extra ondersteuning nodig hebben tijdens de overstap, worden overstapcoaches ingezet. Dat is een functie die de gemeente Utrecht faciliteert. Hij of zij heeft tijd en ruimte om leerlingen 1 op 1 te begeleiden. Doel is deze jongeren te laten arriveren op het mbo, daar is alle inzet op gericht.'

Utrecht – decaan van de vo-school

Michel Zijffers is decaan en docent op het Via Nova College. 'Intergrip helpt enorm om alle leerlingen goed in beeld te houden. Helaas lukt het niet altijd om iedere leerling zich tijdig te laten inschrijven. Vaak weet je al voor de zomer met welke leerlingen je na de zomer nog verder zult gaan. Dat zijn de leerlingen waar je je zorgen over maakt of ze zonder hulp wel zullen arriveren op het mbo. Dat geldt wat mij betreft ook voor leerlingen die zich wel hebben aangemeld, maar die van het kastje naar de muur

Beroepskeuzevoorlichting op het Via Nova College

worden gestuurd. Ook voor hen voel ik me verantwoordelijk terwijl we dat als vo formeel niet meer zijn na de teldatum van 1 oktober.'

Een goede beroepskeuzevoorlichting en -begeleiding zijn wat Michel Zijffers betreft cruciaal voor een goede overstap van vmbo naar mbo. Zijffers gaat daarom elk schooljaar al voor de herfstvakantie de vierde klassen in. Hij vertelt dan de leerlingen wat er allemaal komt kijken bij de overstap naar het mbo, wat zij moeten regelen en waar hij bij kan helpen.

Vanuit Sterk VO is een matrix opgesteld waarin activiteiten zijn omschreven die elke school moet ondernemen in het kader van de beroepskeuzevoorlichting. 'Heel handig', vindt Zijffers, 'want zo weet je dat je niets vergeet. Wij bieden daarnaast nog een aantal extra activiteiten aan zoals het bezoeken van een beroepsbeurs en werkveldbezoeken. Die laatste hebben de vorm van een stage. Leerlingen bezoeken twee keer een werkplek waar ze nieuwsgierig naar zijn. Hoe is het om met ouderen in het park te wandelen of om in een instellingskeuken te werken? Alles is erop gericht leerlingen een goede keuze voor een vervolgopleiding te laten maken.'

Terneuzen

Mariska Roose is leerplichtambtenaar bij het RBL Zeeuws-Vlaanderen. Ook deze regio werkt met Intergrip. Leerplicht komt vrij snel in beeld bij de overstap van vo naar mbo, vaak nog voor Intergrip tot actie maant. 'De leerplichtambtenaar zit dicht op de huid van de leerling. Leerlingen die vaak te laat komen, zijn blijven zitten of veel spijbelen, lopen wat ons betreft een verhoogd risico om problemen te krijgen bij de overstap. Daardoor nemen wij soms al aan het begin van het schooljaar contact op met de decaan van de vo-school. Soms vraag ik voor zo'n leerling een beroepskeuzetest aan.'

'Wij streven ernaar dat alle vmbo-ers zich voor 1 maart inschrijven bij het mbo. Alle leerlingen die na die datum nog niet zijn ingeschreven, zijn direct bij ons in beeld, daar gaan we achteraan.'

Dat het loont om op de huid van een leerling te zitten blijkt uit het voorbeeld van een jongen met adhd. 'Hij kampte met concentratieproblemen en liep altijd achter de feiten aan. Gedurende het hele vo was hij bij leerplicht in beeld. Hij zat op vmbo-tl en had zich aangemeld bij het mbo. Hij zakte echter voor z'n examen en dreigde helemaal af te haken. We hebben toen ingezet op de mogelijkheid om ongediplomeerd in te stromen op mbo-niveau 2. Dat kan als uit een toets blijkt dat je de capaciteiten hebt voor niveau 2. Dat bleek bij hem het geval en zo kon hij terecht in de opleiding veiligheid en vakmanschap. Hij heeft het super naar z'n zin. Ik weet zeker dat we deze jongen zonder onze inspanningen kwijtgeraakt zouden zijn en dat hij ongediplomeerd de arbeidsmarkt opgegaan zou zijn.'

In grensregio Zeeuws-Vlaanderen lijken leerlingen soms 'zoek' terwijl ze al lang en breed op het vervolgonderwijs in België zitten. 'Als zij vergeten om daarvoor bij ons vrijstelling aan te vragen wegens onderwijs in het buitenland, zijn wij die leerlingen 'kwijt'. Van een decaan krijgen we dan door dat een leerling naar België is vertrokken en meestal klopt dat ook. Maar alleen als de juiste formulieren goed zijn ingevuld zijn wij gerust en klopt het ook in onze administratie.'

Den Haag

Janny Vervoort is casemanager VSV. 'Dankzij de samenwerking met Spirit4you (zie verderop) zijn alle leerlingen in beeld. We weten precies welke leerlingen extra zorg nodig hebben bij de overstap naar het mbo. De decanen van de vo-scholen melden de leerlingen die de overstap zullen maken naar het mbo in VOROC (een regionaal digitaal systeem voor scholen dat de overstap van leerlingen van vo naar mbo ondersteunt). Daarin is precies te zien wat de status van de aanmelding is (van 'nog niet aangemeld' tot 'geplaatst') en zijn de risicoleerlingen goed te traceren. Leerlingen die voor de zomervakantie nog niet zijn aangemeld bij een mbo-instelling worden opgepakt door de projectleiders van De

Overstap, waarin leerplicht en Spirit4you samenwerken. De decaan van de vo-school zorgt voor een warme overdracht naar de Overstap. De Overstap komt ook direct in actie als leerlingen die wel zijn ingeschreven, aan het begin van het schooljaar niet verschijnen. In onze no-show-actie doen we er alles aan om met de leerling in contact te komen en ervoor te zorgen dat hij of zij alsnog start met de opleiding.'

'Er is ook een groep leerlingen die zich wel heeft aangemeld, maar niet wordt aangenomen (negatieve plaatsing). Dit kan zijn omdat hij of zij ongemotiveerd is, maar ook komt het regelmatig voor dat een leerling een verkeerd beeld heeft van de opleiding. Die leerlingen worden direct doorgeleid naar het loopbaanadviescentrum dat gehuisvest is op ROC Mondriaan. Dat centrum is de hele zomer geopend en probeert de leerlingen alsnog een gemotiveerde keus te laten maken.'

Den Haag – Spirit4you

Karina Baarda is programmanager bij Spirit4you dat is voortgekomen uit het samenwerkingsverband vmbo-mbo regio Haaglanden. 'De organisatie is ontstaan vanuit een enorme behoefte omdat zoveel leerlingen zoek raakten bij de overgang van vmbo naar mbo. Het ging echt om honderden leerlingen waarvan het vo zei 'ze zijn bij ons vertrokken' en het mbo 'ze zijn bij ons nooit aangekomen'. Voordat leerplicht al deze leerlingen had opgespoord, waren we maanden verder en was het voor de meeste leerlingen te laat om nog te starten met een opleiding.'

Spirit4you heeft in kaart gebracht hoe leerlingen van a naar b komen. Wat is de route van vmbo naar mbo, wie komen zij onderweg tegen en waar kan het misgaan? We ondersteunen decanen, mentoren en docenten bij loopbaanoriëntatie en begeleiding van leerlingen. In samenwerking met de vo-scholen hebben we de Lobboxen ontwikkeld. De boxen zijn online beschikbaar via www.bekijkjetoekomstnu.nl en bieden lesmateriaal

Beroepenmarkt Spots on Jobs, regio Haaglanden

en filmpjes die leerlingen een realistisch beeld geven van beroepen en vervolgoopleidingen. De Lobboxen helpen leerlingen ook zich voor te bereiden op de aanmelding op het mbo en op de jaarlijkse beroepenmarkt Spot on Jobs. Doel van deze markt is leerlingen een goed beeld te geven van de beroepen. Ze kunnen kennismaken met een scala aan beroepen in De wereld van de zorg, De wereld van de techniek, etc.'

'Dankzij de Overstap, een project waarin gemeente en Spirit4you samenwerken, zijn risicoleerlingen snel in beeld. Leerplicht houdt leerlingen die nog niet zijn aangemeld

ook tijdens de zomermaanden in beeld. Er is elke week contact, ook in de zomer. De inspanningen zijn erop gericht alle doorstromers zo snel mogelijk op een goede plek in het mbo terecht te laten komen. Leerlingen die extra kwetsbaar zijn, die de kans lopen de overstap niet succesvol te maken of in het eerste jaar uit te vallen, kunnen een coach toegewezen krijgen. Deze coach ondersteunt bij de overstap, tijdens de eerste periode in het mbo en kan tot het einde van het eerste studiejaar in beeld blijven. De opdracht voor de coach is: doe er alles aan om te voorkomen dat deze leerling uitvalt!'

Wat vindt men in de regio?

Zwolle - Allard Muis: 'Ik vind het verplaatsen van de aanmelddatum naar 1 april niet echt nodig. Je weet dan bijvoorbeeld nog niet of een leerling gaat slagen. En de teldatum zal toch op 1 oktober blijven liggen.'

Utrecht - Michel Zijffers: 'Als streefdatum vind ik 1 april goed. Alle inspanningen moeten er dan op gericht zijn leerlingen voor die datum een keuze te laten maken. Het zal ook rust brengen omdat leerlingen in april praktijkexamen moeten doen en zich daar in alle rust op moeten kunnen voorbereiden. Nu wordt dat vaak verstoord door alles wat er geregeld moet worden rond de aanmelding bij het mbo. Een wettelijke verplichtstelling vind ik echter wat ver gaan. Want er zijn echt genoeg leerlingen voor wie 1 april te vroeg is.'

Breda - Ans Machielse: 'Ik ben voorstander van het vervroegen van de aanmelddatum. 1 april is een mooie datum. Het voorkomt dat leerlingen te lang wachten met zich aanmelden en de opleidingen dan vol zitten. Als in mei/juni blijkt dat bepaalde opleidingen overvol raken, heeft het mbo nog ruimte om extra groepen te starten en extra docenten aan te nemen. In september kan dat niet meer. Nu worden we soms geconfronteerd met wachtlijsten. Voor sommige jongeren is dat funest. Ik had een meisje met een heel grote omweg zo ver dat

ze zich aanmeldde voor een opleiding. Bleek die vol te zitten en werd ze op de wachtlijst geplaatst. Dan ben je haar weer kwijt natuurlijk. Die blijft echt niet een jaar gemotiveerd wachten.'

Den Haag - Janny Vervoort: 'Ik ben groot voorstander van het vervroegen van de aanmelddatum naar 1 april. Leerlingen die zich niet aanmelden zijn dan nog eerder in beeld, ruim voor de zomer. Ook leerlingen die afgewezen worden kun je veel eerder oppakken.' Karina Baarda: 'Ook ik ben voorstander van het aanmelden vóór 1 april. Er komt zo meer tijd voor het traject van intake en plaatsing. Hierdoor kunnen leerlingen beter begeleid worden en is het voor de zomer voor de jongere duidelijk op welke opleiding hij/zij na de zomer start. Voor vo-scholen is de uitdaging leerlingen zó te stimuleren dat ze zich echt voor 1 april aanmelden!'

Terneuzen - Mariska Roose: 'Verplicht aanmelden voor 1 april vind ik op zichzelf een goed idee. Maar wat gebeurt er als leerlingen dat niet doen? Mogen ze dan het mbo niet meer in? Sommige leerlingen weten in maart/april echt nog niet wat ze willen. Ik ben bang dat onder druk van nieuwe wetgeving, meer leerlingen een verkeerde keuze zullen maken.'

Wetsvoorstel vroegtijdige aanmelddatum voor en toelatingsrecht tot het beroepsonderwijs

Het voorstel is dat leerlingen zich voor 1 april moeten aanmelden bij het mbo. Daarmee verwerft de leerling toelatingsrecht. Ingrado vindt de wetswijziging positief omdat het ertoe zal leiden dat jongeren die de overstap van vo naar het beroepsonderwijs niet op tijd maken eerder in beeld komen en daarmee helpen het aantal voortijdig schoolverlaters te verminderen. Ook het toelatingsrecht voor de deelnemer die zich tijdig heeft aangemeld is een groot pluspunt. Het gebeurt nog te vaak dat leerlingen om diverse redenen worden afgewezen bij een opleiding en dat er geen alternatief wordt aangeboden. Wel plaatst Ingrado ook een aantal kanttekeningen.

www.ingrado.nl/ledenservice/standpunten

Rechten & plichten

In deze rubriek informeert Carolien de Bruin, juridisch adviseur van Ingrado, u over actuele juridische zaken. Hebt u ook een vraag? Gebruik het vragenformulier op www.ingrado.nl en u krijgt per mail of telefoon antwoord.

Opname verhoor

Je neemt een verhoor af om een proces-verbaal op te maken. Mag je dat verhoor opnemen? En mogen ouders een geluidsopname maken? Hoewel het niet verboden is, is het advies in beide gevallen om het **niet** te doen. Het lijkt handig een verhoor op te nemen om het later te kunnen uitwerken. Maar als de leerplicht-ambtenaar mee typt tijdens het verhoor, kan hij of zij de verklaring ter plekke opmaken, voorlezen en laten ondertekenen. Er kan dan later geen misverstand of discussie ontstaan over de inhoud. Ouders die toestemming krijgen om een verhoor op te nemen, mogen met de opname doen wat zij willen. Dit is niet wenselijk. Ouders die zonder toestemming een geluidsopname maken, mogen deze alleen gebruiken voor eigen gebruik. Het delen en naar buiten brengen van de opname is strafbaar.

Schriftelijke aanmelding noodzakelijk voor zorgplicht

De Onderwijsinspectie wijst erop dat alleen een schriftelijke aanmelding, de school verplicht tot het verzorgen van passend onderwijs. Nu komt het veel voor dat ouders hun kind mondeling aanmelden bij de school van hun voorkeur. Als in het gesprek blijkt dat het kind extra

ondersteuningsbehoeften heeft, deinzen scholen vaak terug en weigeren het kind in te schrijven. Ouders hebben dan vervolgens geen mogelijkheid de school te houden aan zijn zorgplicht in het kader van passend onderwijs. Als ouders hun kind schriftelijk aanmelden (via een brief, aanmeldingsformulier of mail) heeft de school de plicht binnen zes weken te onderzoeken wat een kind nodig heeft en een passend aanbod te doen. Alleen als dat nodig is, kan deze termijn eenmalig verlengd worden met maximaal 4 weken. Als een kind niet wordt aangenomen, heeft de school nog steeds zorgplicht. Dat betekent dat deze school een geschikte plaats moet vinden op een andere school.

 Meer informatie op: www.passendonderwijs.nl

Kwalificatieplicht pro en vso

Leerlingen in het praktijkonderwijs en vso met uitstrooprofiel 'dagbesteding' of 'arbeid' blijven kwalificatieplichtig zolang ze op school zitten. Dit in tegenstelling tot wat eerder gecommuniceerd is. Leerplicht kan dus ook bij deze leerlingen handhavend optreden. Pas als ouders hun kind uitschrijven, vervalt de kwalificatieplicht. Ingrado heeft een schema rond de

kwalificatieplicht ontwikkeld.

 Schema kwalificatieplicht: www.ingrado.nl/categorie/tools

Inschrijving mbo naar 1 april

Het wetsvoorstel Vroegtijdige aanmelddatum voor en toelatingsrecht tot het beroepsonderwijs verplicht vo-leerlingen zich vóór 1 april aan te melden voor een mbo-opleiding. Zij krijgen daarmee toelatingsrecht, de school móet hen inschrijven (mits zij aan de toelatingseisen voldoen). Het streven is het wetsvoorstel eind van het jaar in de onderraden (ter voorbereiding op de ministerraad) te bespreken en op 1 januari 2017 in werking te laten treden. Invoering vereist een landelijk registratiesysteem waarin zowel vo als mbo kunnen zien wat de status is van de aanmelding van een leerling. Ook als deze leerling doorstroomt naar een mbo-instelling buiten de regio. Alleen dan kan er direct actie worden genomen als een leerling niet tijdig is aangekomen bij het mbo. Nu geven registratiesystemen als Intergrid uitsluitend inzage in de overstap tussen scholen in een bepaalde regio. Zie ook het artikel over de overgang vo-mbo op pagina 22.

 Standpunt van Ingrado: www.ingrado.nl/ledenservice/standpunten

Jeugdvolgsysteem

- Leerplicht-administratie
- RMC-administratie
- Sluitende aanpak
- Jongerenloket
- Werkprocesondersteuning
- Zaak- en taakgestuurde dossiervorming
- Verwijsindex/ Signalering
- Leerlingenvervoer

Flexibel cliëntvolgsysteem van 0 tot 28 jaar

In het doorlopend cliëntdossier van het Jeugdvolgsysteem (JVS) staat de jongere van 0 tot 28 centraal. Het JVS maakt het bijhouden van uw leerplicht- en/of RMC administratie snel en gemakkelijk. Het helpt u overzicht te verkrijgen. Indien gewenst kan het cliëntdossier volledig papierloos worden gemaakt, zodat makkelijk buiten kantoor kan worden gewerkt en case-overdracht tussen collega's wordt vereenvoudigd. Werkelijk alle relevante informatie kan gekoppeld worden aan één jongere of school.

Goed georganiseerd zijn, en blijven!

Het Jeugdvolgsysteem ondersteunt u niet alleen bij de uitvoering, maar ook bij de inrichting van een goede leerplicht en/of RMC-organisatie. Ook als u regionaal of in ketenverband wilt samenwerken is het JVS uniek. Iedere organisatie krijgt zijn eigen virtuele omgeving waarin alleen de voor die partij relevante gegevens zichtbaar zijn. Ideaal dus om een sluitende aanpak te realiseren. De beveiliging staat als een huis met onder andere uitgebreide autorisatiemogelijkheden en dataencryptie.

De mensen van Metaobjects zien het einde van de implementatie niet als het einde van de relatie, maar juist als de eigenlijke start. Onze klanten ondervinden dat ons beproefde solide platform in combinatie met onze domeinkennis, hen effectief verder helpt. We gaan flexibel om met veranderingen en uitbreidingen. Hiermee bent u voorbereid voor nu en de toekomst in het jeugdketen.

Contact

Nieuwsgierig geworden? Bezoek dan de JVS-website www.metaobjects.nl. Voor nadere informatie of een demonstratie bel ons kantoor: 040 - 750 1616.

